

Skin in the game

Verborgen asymmetrieën in het dagelijks leven

Nassim Nicholas Taleb

UITGEVERIJ NIEUWEZIJDZ

Oorspronkelijke titel: *Skin in the game: Hidden Asymmetries in Daily Life*, Random House, 2018

Eerste editie oktober 2018

Tweede editie februari 2022

Uitgegeven door: Uitgeverij Nieuwezijds, Amsterdam

Vertaling: Bookmakers Vertalersteam, Nijmegen

Redactioneel advies Technische bijlage: Erik Kole, Econometrisch Instituut,

Erasmus Universiteit Rotterdam

Zetwerk: Holland Graphics, Amsterdam

Omslag: Marjo Starink, Amsterdam

© 2018, 2022, Nassim Nicholas Taleb. All rights reserved.

Nederlandse vertaling © 2018, 2022, Uitgeverij Nieuwezijds

ISBN 978 90 5712 580 5

NUR 780

www.nieuwezijds.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband, elektronisch of op welke andere wijze ook en evenmin in een retrieval system worden opgeslagen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Hoewel dit boek met veel zorg is samengesteld, aanvaarden schrijver(s) noch uitgever enige aansprakelijkheid voor schade ontstaan door eventuele fouten en/of onvolkomenheden in dit boek.

Inhoud

BOEK I INLEIDING	I
Minder voor de hand liggende aspecten van <i>skin in the game</i>	5
Proloog, deel 1 Antaeus geklopt	7
Libië na Antaeus	8
<i>Ludis de alieno corio</i>	9
Er zijn nog steeds krijgsheren	11
De <i>Bob Rubin-handel</i>	11
Systemen leren door verwijdering	13
Proloog, deel 2 Een korte rondleiding door symmetrie	17
I. Van Hammurabi tot Kant	17
<i>Hammurabi in Parijs</i>	17
<i>Zilver gaat boven goud</i>	20
<i>Universalisme? Laat maar zitten</i>	21
II. Van Kant naar Dikke Tony	22
<i>Schurk, dwaas of allebei</i>	23
<i>Causale opaciteit en gebleken voorkeuren</i>	24
<i>Skin in the game, maar niet de hele tijd</i>	27
III. Modernisme	27
<i>Hoe je licht op een spreker moet richten</i>	28
<i>Eenvoud</i>	29
<i>Ik ben dom zonder skin in the game</i>	29
<i>Regelgeving vs. recht</i>	31

iv. <i>Soul in the game</i>	32
<i>Ambachtslieden</i>	33
<i>Een voorbehoud bij ondernemers</i>	35
<i>Arrogant is goed genoeg</i>	36
<i>Staatsburgerschap de plaisance</i>	36
<i>Helden waren geen boekenwormen</i>	37
<i>Soul in the game en enig protectionisme (maar niet te veel)</i>	38
<i>Skin in the ruling</i>	39
Proloog, deel 3 De ribben van de Incerto	41
De weg	42
Een versterkte detector	43
De boekrecensenten	43
Indeling van het boek	45
Bijlage: Asymmetrieën in het leven en in dingen	47
BOEK II EEN EERSTE BLIK OP HET PRINCIPAAL-AGENTPROBLEEM	49
<hr/>	
1 Waarom iedereen zijn eigen schildpadden moet eten: gelijkheid en onzekerheid	51
Elke dag wordt er een klant geboren	52
De prijs van graan op Rhodos	54
Gelijkheid in onzekerheid	55
Rav Safra en de Zwitsers	56
Leden en niet-leden	58
<i>Non mihi non tibi, sed nobis</i> (niet van mij of van jou, maar van ons)	60
Zit je op de diagonaal?	61
Allemaal (letterlijk) in hetzelfde schuitje	62
Eigen waar aanprijzen	62
Een kort bezoek aan de dokter	63
Hierna	65
BOEK III DE GROOTSTE ASYMMETRIE	67
<hr/>	
2 De meest intolerante wint: de dominantie van de koppige minderheid	69
Criminelen met een pinda-allergie	71
Renormalisatiegroep	74
Het veto	76
Lingua franca	77
Genen vs. talen	78

De eenrichtingsweg van religies	79
Decentraliseren, opnieuw	82
Deugd opleggen aan anderen	82
Stabiliteit van de minderheidsregel, een probabilistisch argument	84
De Popper-Gödel-paradox	85
Gebrek aan respect voor markten en wetenschap	86
<i>Unus sed leo</i> : slechts één, maar wel een leeuw	87
Samenvatting en hierna	87
Bijlage bij Boek 3 Nog wat contra-intuïtieve feiten over het collectief	89
Zero-intelligentiemarkten	91
BOEK IV WOLVEN ONDER DE HONDEN	93
<hr/>	
3 Hoe je wettelijk een andere persoon kunt bezitten	95
Een piloot bezitten	96
Van de bedrijfsman tot de bedrijvenpersoon	98
Coases theorie van het bedrijf	100
Complexiteit	101
Een merkwaardige vorm van slavernij	101
Vrijheid is nooit vrijblijvend	102
Wolven onder de honden	102
Verliesaversie	105
Wachten op Constantinopel	105
Laat Bureaucratistan met rust	106
Hierna	108
4 De <i>skin</i> van anderen in jouw <i>game</i>	109
Een hypotheek en twee katten	109
Verborgene kwetsbaarheden opsporen	111
Hoe je een zelfmoordterrorist injecteert met <i>skin in the game</i>	113
Hierna	115
BOEK V LEVEN BETEKENT BEPAALDE RISICO'S NEMEN	117
<hr/>	
5 Leven in de simulatiemachine	119
Jezus nam risico's	120
De gok van Pascal	121
The matrix	121
The Donald	122
Hierna	122

6	De Intellectueel Maar Idioot	123
	Waar vind je een kokosnoot?	123
	Wetenschap en sciëntisme	124
	De intellectueel maar filistijn	125
	Nooit dronken geworden met russen	126
	Tot slot	126
	Postscriptum	127
7	Ongelijkheid en <i>skin in the game</i>	129
	Ongelijkheid vs. ongelijkheid	129
	Het statische en het dynamische	131
	Pikettisme en de opstand van de mandarijnenklasse	134
	Schoenmaker benijdt schoenmaker	136
	Ongelijkheid, rijkdom en verticale socialisatie	137
	Empathie en een voorkeur voor gelijken	138
	Data, ammehoela	138
	De ethiek van overheidsdienstverlening	139
	Hierna	141
8	Een deskundige genaamd Lindy	143
	Wie is de 'echte' deskundige?	144
	De Lindy van Lindy	145
	Hebben we een rechter nodig?	146
	Thee met de koningin	147
	Instituties	148
	Tegen je eigen belang	149
	<i>Soul in the game</i> , opnieuw	150
	Wetenschap is Lindy-gevoelig	150
	Empirisch of theoretisch?	151
	De grootmoeder vs. de onderzoekers	151
	Een kleine rondgang door de wijsheid van je grootouders	152
BOEK VI DIEPER IN HET PRINCIPAAL-AGENTPROBLEEM		155
9	Chirurgen moeten er niet uitzien als chirurgen	157
	Eruitzien als het personage dat je speelt	157
	Het <i>green lumber</i> -misverstand	159
	Het best geklede businessplan	160
	Een bisschop voor halloween	161
	De Gordiaanse knoop	162
	Overintellectualisering van het leven	163
	Een ander type interventie	163

Goud en rijst	164
De compensatie	165
Opleiding als luxegoed	166
Een heuristiek voor bullshitdetectie	166
Echte sportscholen zien er niet uit als sportscholen	167
Hierna	168
10 Alleen de rijken worden vergiftigd: de voorkeuren van anderen	169
<i>Venenum in auro bibitur</i>	170
Grote grafhuizen	171
Conversatie	171
Niet-lineaire vooruitgang	172
Hierna	173
11 <i>Facta non Verba</i> (Geen woorden maar daden)	175
Een aanbod dat je moeilijk kunt weigeren	175
De Assassijnen	176
Moord als marketing	178
Moord als democratie	178
De camera voor <i>skin in the game</i>	179
12 De feiten zijn waar, het nieuws is nep	181
Hoe je het met jezelf oneens kunt zijn	181
Informatie wil niemands bezit zijn	182
De ethiek van onenigheid	184
Hierna	185
13 De handel in deugd	187
Publiek en privé	188
De deugdhandelaren	189
Zijn of schijnen?	190
Simonie	190
Deugd gaat over anderen en het collectief	191
Impopulaire deugd	192
Neem risico's	192
14 Vrede: inkt noch bloed	195
Mars vs. Saturnus	196
Waar zijn de leeuwen?	197
De geschiedenis bekeken vanuit de spoedeisende hulp	198
Hierna	201

BOEK VII RELIGIE, GELOOF EN SKIN IN THE GAME	203
<hr/>	
15 Ze weten niet waar ze over praten wanneer ze het over religie hebben	205
Geloof vs. geloof	207
Libertarisme en religies zonder kerk	208
Hierna	209
16 Geen godsdienstuitoefening zonder <i>skin in the game</i>	211
De goden houden niet van goedkope signalen	211
Het bewijs	214
17 Is de paus atheïst?	215
Religieus in woord	217
Hierna	217
BOEK VIII RISICO EN RATIONALITEIT	219
<hr/>	
18 Hoe je rationeel kunt zijn over rationaliteit	221
Gezichtsbedrog	222
Ergodiciteit eerst	222
Van Simon tot Gigerenzer	224
Gebleken voorkeuren	224
Waar gaat religie over?	225
Praatjes en goedkope praatjes	227
Wat zegt Lindy?	227
Het niet-decoratieve in het decoratieve	228
19 De logica van risico's nemen	231
Ergodiciteit	234
Herhaalde blootstelling aan risico's	235
Wie is 'jij'?	237
Moed en voorzichtigheid zijn geen tegengestelden	239
Rationaliteit, opnieuw	239
Houd van <i>sommige</i> risico's	240
Naïef empirisme	240
Samenvatting	242

EPILOOG Wat Lindy mij vertelde	243
Dankbetuiging	245
Woordenlijst	247
Technische bijlage	251
A. Skin in the game en staartrisiko's	251
<i>Vereenvoudigde aannames van constante q en een enkelvoudig voorwaardelijke stoptijd</i>	253
B. Probabilistische duurzaamheid en ergodiciteit	254
<i>Een vereenvoudigde algemene casus</i>	255
<i>Aanpassing van Stelling 1 aan de brownse beweging</i>	257
C. Principe van probabilistische duurzaamheid	258
<i>Logaritmische transformatie</i>	260
D. Technische definitie van dikke staarten	261
Noten	263
Literatuur	267
Index	273

BOEK I

Inleiding

Dit boek staat op zichzelf, maar is ook te beschouwen als een voortzetting van de *Incerto*-serie, een combinatie van a. praktische overwegingen, b. filosofische verhalen en c. wetenschappelijke en analytische commentaren op de problemen van toeval en willekeurigheid en de vraag hoe je onder onzekere omstandigheden moet leven, eten, slapen, discussiëren, ruziën, werken, vriendschappen moet sluiten, plezier moet maken en besluiten moet nemen. De *Incerto*-serie is toegankelijk voor een breder publiek, maar vergis je niet: het is een essay, geen popularisering van zaken die elders saaier zijn besproken (de technische bijlage bij *Incerto* buiten beschouwing gelaten).

Skin in the game gaat over vier onderwerpen tegelijk: a. onzekerheid en de betrouwbaarheid van kennis (zowel praktische als wetenschappelijke, aangenomen dat daar verschil tussen bestaat) of, minder diplomatiek uitgedrukt: het herkennen van bullshit, b. symmetrie in menselijke aangelegenheden, oftewel: eerlijkheid, rechtvaardigheid, verantwoordelijkheid en wederkerigheid, c. het delen van informatie bij transacties en d. rationaliteit in complexe systemen en in het echte leven. Dat die vier niet los van elkaar te zien zijn, is overduidelijk wanneer je je eigen huid inzet, oftewel *skin in the game* hebt.*

Skin in the game is niet alleen een noodzakelijke voorwaarde voor recht-

* Om uit te zoeken waarom in het echte leven ethiek, morele verplichtingen en vakmanschap moeilijk van elkaar te scheiden zijn, beschouw dan het volgende. Als je tegen iemand in een verantwoordelijke positie, bijvoorbeeld je boekhouder, zegt: 'Ik vertrouw je', bedoel je dan dat je 1. zijn ethische instelling vertrouwt (hij zal geen geld naar Panama wegsluizen), 2. zijn nauwkeurigheid als boekhouder vertrouwt, of 3. allebei? Waar alles in dit boek om draait, is dat je in het echte leven ethiek enerzijds moeilijk los kunt zien van kennis en competentie anderzijds.

vaardigheid, commerciële efficiëntie en risicomanagement, maar is ook nodig om te wereld te kunnen begrijpen.

Allereerst gaat het erom bullshit te identificeren en te filteren, dat wil zeggen onderscheid te maken tussen theorie en praktijk, uiterlijke en echte deskundigheid, en tussen academia (in de negatieve betekenis van het woord) en het echte leven. De grote honkbalcoach Yogi Berra had het als volgt gezegd: *in academia is er geen verschil tussen academia en de echte wereld; in de echte wereld wel.*

Ten tweede gaat het om verstoringen van symmetrie en wederkerigheid in het leven: als je de beloning opstrijkt, moet je ook een deel van de risico's dragen, niet anderen voor jouw fouten laten opdraaien. Als je anderen risico's laat lopen en zij ondervinden daar schade van, dan moet je zelf ook een prijs betalen. Net zoals je anderen moet behandelen zoals jezelf behandeld zou willen worden, zou je de verantwoordelijkheid voor gebeurtenissen moeten delen zonder onrechtvaardigheid en onbillijkheid.

Als je een mening geeft en iemand handelt ernaar, dan ben je moreel verplicht er zelf ook de gevolgen van te ondervinden. Voor het geval je een economische opvatting ventileert:

Vertel me niet wat je 'denkt', vertel me gewoon wat er in je portfolio zit.

Ten derde gaat dit boek over hoeveel informatie je in de praktijk met anderen moet delen: wat een handelaar in tweedehands auto's je wel of juist niet moet vertellen over het voertuig waaraan je een groot deel van je spaargeld gaat besteden.

Ten vierde gaat het over rationaliteit en tijdsbestendigheid. In het echte leven is rationaliteit niet wat een journalist van *The New Yorker* logisch vindt, of een psycholoog die met naïeve eersteordemodellen werkt, maar iets wat vele malen diepgaander en statistischer is, iets wat verband houdt met je eigen overleven.

Skin in the game zoals in dit boek gedefinieerd is niet louter een kwestie van prikkels, van delen in de opbrengsten (zoals het in de financiële wereld meestal wordt opgevat). Nee, het gaat om symmetrie, het is eerder een kwestie van delen in de schade, een boete betalen als er iets misgaat. Dit ene idee verbindt begrippen als prikkels, het kopen van een tweedehands auto, ethiek, contracttheorie, leren (het echte leven vs. academia), de kantiaanse imperatief, overheidsmacht, risicowetenschap, contact tussen intellectuelen en de werkelijkheid, de aansprakelijkheid van bureaucraten, probabilistische sociale rechtvaardigheid, optietheorie, oprecht gedrag, bullshitverkopers, theologie... ik laat het voor nu even hierbij.

MINDER VOOR DE HAND LIGGENDE ASPECTEN VAN *SKIN IN THE GAME*

Een juistere maar moeilijkere titel van het boek zou zijn geweest: *De minder voor de hand liggende aspecten van skin in the game. Verborgene asymmetrieën en hun gevolgen*. Ik houd gewoon niet van boeken die open deuren intrappen. Ik wil verrast worden. Om recht te doen aan het thema van mijn boek zal ik de lezer dan ook geen voorspelbaar, belerend hoorcollege voorschotelen, maar ik zal hem meenemen op een avontuur zoals ik het zelf zou willen beleven.

Het boek is daarom als volgt ingedeeld. Na een bladzijde of zestig zijn het belang, de gangbaarheid en de alomtegenwoordigheid van *skin in the game* (dat wil zeggen symmetrie) en de meeste aspecten daarvan de lezer wel duidelijk. Maar je moet nooit tot in detail uitleggen *waarom* iets belangrijks belangrijk is: door eindeloos op een principe te hameren doe je er alleen maar afbreuk aan.

De niet-saai route voert ons al snel naar de tweede stap: de verrassende implicaties – verborgene asymmetrieën waar je niet meteen aan denkt – en minder voor de hand liggende gevolgen die soms heel onaangenaam en vaak onverwacht nuttig zijn. Inzicht in de werking van *skin in the game* geeft ons meer inzicht in de moeilijke puzzels die ten grondslag liggen aan de fijnmazige matrix van de werkelijkheid.

Bijvoorbeeld: hoe komt het dat extreem intolerante minderheden de wereld beheersen en hun smaak aan ons opleggen? Hoe kan het dat universalisme juist de mensen vernietigt die het wil helpen? Hoe kan het dat we tegenwoordig meer slaven hebben dan in de Romeinse tijd? Waarom moeten chirurgen er niet uitzien als chirurgen? Waarom bleef de christelijke theologie maar hameren op een menselijke kant van Jezus Christus die noodzakelijkerwijs verschilt van de goddelijke? Op welke manier brengen historici ons in de war door te schrijven over oorlog en niet over vrede? Hoe komt het dat goedkope signalen (zonder iets te riskeren) in zowel economische als religieuze omgevingen niet werkt? Hoe kan het dat kandidaten voor een politiek ambt die overduidelijke karakterfouten hebben authentiek overkomen dan bureaucraten met een onberispelijke staat van dienst? Waarom bewonderen we Hannibal? Waarom gaan bedrijven failliet zodra ze professionele managers hebben die graag goed willen doen? Hoe kan het dat ongodsdienstigheid symmetrischer verdeeld is over verschillende bevolkingsgroepen? Hoe moeten internationale betrekkingen worden onderhouden? Waarom moet je nooit geld geven aan liefdadigheidsinstellingen, tenzij die opereren op een zeer gespreide manier (geübertiseerd, zoals het tegenwoordig heet)? Waarom verspreiden genen zich op een andere manier dan talen? Waarom is de schaal van gemeenschappen van belang (in een vissersgemeenschap gaat samenwerking over op tegenwerking zodra de schaal, dat wil zeggen het aantal betrokkenen, een tikje groter wordt)? Waarom heeft gedragseconomie niets te

maken met het bestuderen van het gedrag van individuen – en hebben markten weinig te maken met de vooringenomenheden van deelnemers? Hoe kan het dat rationaliteit overleven is en niets anders dan dat? Wat is de fundamentele logica van risico dragen?

Maar voor mij gaat *skin in the game* toch vooral over rechtvaardigheid, eer en opoffering, dingen die voor mensen van existentieel belang zijn.

Skin in the game, als regel toegepast, vermindert het effect van de volgende divergenties die met de beschaving zijn gegroeid: die tussen handelen en goedkope praatjes, gevolg en intentie, praktijk en theorie, eer en reputatie, deskundigheid en charlatanerie, concreet en abstract, ethisch en wettelijk, echt en cosmetisch, koopman en bureaucraat, ondernemer en CEO, kracht en vertoon, liefde en gold-diggen, Coventry en Brussel, Omaha en Washington D.C., mensen en economen, schrijvers en redacteurs, geleerdheid en academie, democratie en *governance*, wetenschap en sciëntisme, politiek en politici, liefde en geld, geest en letter, Cato de Oudere en Barack Obama, kwaliteit en reclame, commitment en signalen geven, en, wellicht het belangrijkste: collectief en individueel.

Laten we eerst enkele punten uit de lijst hierboven verbinden en aan de hand van twee voorbeelden laten zien hoe een idee categorieën kan overstijgen.

PROLOOG, DEEL I

Antaeus geklopt

Loop nooit weg van mama – Ik blijf maar op krijgsheren stuiten – De Bob Rubin-handel – Systemen als auto-ongelukken

Antaeus was een reus, of eigenlijk een soort halfreus, de zoon van Moeder Aarde, Gaia, en Poseidon, de god van de zee. Hij hield er een merkwaardige bezigheid opna: hij dwong voorbijgangers in zijn land, (Grieks) Libië, met hem te worstelen. Hij hield ervan om zijn slachtoffers tegen de grond te drukken en te verpletteren. Met deze macabere hobby probeerde hij kennelijk zijn toewijding als zoon uit te drukken; van de schedels van zijn slachtoffers wilde Antaeus een tempel voor zijn vader Poseidon bouwen.

Antaeus gold als onoverwinnelijk, maar er was een trucje. Hij ontleende zijn kracht aan het contact met zijn moeder, de Aarde. Eenmaal van haar gescheiden verloor hij al zijn krachten. Heracles had in het kader van zijn twaalf werken (althans in één versie van het verhaal) de opdracht Antaeus te verslaan. Hij wist de reus van de grond te tillen, zodat diens voeten geen contact meer maakten met zijn mama, en drukte hem in zijn armen dood.

Uit dit eerste voorbeeld leren we dat je net als Antaeus kennis en contact met de aarde niet van elkaar kunt scheiden. Sterker nog, je kunt *niets* scheiden van contact met de aarde. En contact met de echte wereld vindt plaats via *skin in the game*, blootstaan aan de echte wereld en een prijs betalen voor de gevolgen, ten goede of ten kwade. De schrammen op je huid helpen je leren en ontdekken, ze vormen een soort natuurlijke signalen. De Grieken spraken over *pathemata mathemata*: ‘door schade en schande wijs worden’, iets waarover moeders van jonge kinderen kunnen meepraten). In *Antifragiel* heb ik aangetoond dat de meeste dingen waarvan we denken dat ze zijn ‘uitgevonden’ door universiteiten, in feite zijn ontwikkeld door te knutselen

en later via een zekere formalisering zijn gelegitimeerd. De kennis die we opdoen door te knutselen, door vallen en opstaan, ervaring en de werking van de tijd – met andere woorden: *contact met de aarde* –, is veruit superieur aan kennis verkregen via redeneren – iets wat instituties uit eigenbelang altijd voor ons verborgen hebben willen houden.

Laten we dit nu toepassen op wat ten onrechte ‘beleid maken’ wordt genoemd.

LIBIË NA ANTAEUS

Tweede voorbeeld. Terwijl ik een paar duizend jaar later deze regels opschrijf, houdt Libië, waar Antaeus zou hebben geleefd, er slavenmarkten opna, het gevolg van een mislukte poging tot wat ‘regimewisseling’ wordt genoemd, bedoeld om ‘een dictator af te zetten’. Jazeker, anno 2017 zijn er geïmproviseerde slavenmarkten op parkeerterreinen, waar gevangengenomen Sub-Saharaanse Afrikanen aan de hoogste bieder worden verkocht.

Een groep mensen die bekendstaan als *interventionistas* (zoals, tijdens het schrijven van dit boek, Bill Kristol, Thomas Friedman en anderen)* en die pleitten voor de invasie van Irak in 2003 en het afzetten van de Libische leider in 2011, pleit nu voor het uitvoeren van nog meer van zulke regimewisselingen in een aantal andere landen, waaronder Syrië, omdat daar een ‘dictator’ zit.

Deze *interventionistas* en hun vrienden bij het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken hebben meegewerkt aan het creëren, trainen en ondersteunen van islamistische rebellen, die destijds ‘gematigd’ waren maar zich uiteindelijk aansloten bij Al Qaida, hetzelfde Al Qaida dat op 11 september 2001 de Twin Towers in New York liet instorten. Om onduidelijke redenen waren ze vergeten dat Al Qaida zelf bestond uit ‘gematigde rebellen’ die door de vs waren gecreëerd (of gekweekt) om mee te vechten tegen Sovjet-Rusland. Deze hoopgeleide mensen houden in hun redematies nu eenmaal geen rekening met dit soort herhalingen, zoals we zullen zien.

En daarom probeerden we in Irak iets wat we ‘regimewisseling’ noemen, en het werd een jammerlijke mislukking. We probeerden het opnieuw in Libië, en daar zijn nu slavenmarkten actief. Maar het doel, ‘een dictator afzetten’, hebben we verwezenlijkt. Een dokter die dezelfde redematie volgt, zou een patiënt injecteren met ‘gematigde’ kankercellen om zijn cholesterolwaarden te verbeteren. Die dokter zou de behandeling geslaagd noemen als de patiënt is overleden, vooral wanneer uit de autopsie blijkt dat de waarden aanzienlijk zijn verbeterd. Maar we weten dat dokters geen dodelijke ‘behan-

* *Interventionistas* hebben één belangrijke eigenschap gemeen: het zijn meestal geen gewichtheffers.

delingen' op patiënten loslaten, of in elk geval niet op zo'n onbehouwen manier, en daar is een duidelijke reden voor. Dokters hebben doorgaans enige mate van *skin in the game*, een vaag begrip van complexe systemen, en een in duizenden jaren opgebouwde ethiek die hun handelwijze bepaalt.

En laten we vooral logica, intellect en onderwijs niet vergeten, want tenzij je alle empirische bewijslast op de een of andere manier onder het tapijt zou kunnen vegen, leidt strikt maar degelijk logisch redeneren tot de onvermijdelijke conclusie dat wie pleit voor een regimewisseling tevens pleit voor slavernij of een vergelijkbare verloederding van het land in kwestie (want daar draait het meestal op uit). De interventionistas hebben dus niet alleen gebrek aan gezond verstand, en leren nooit van de geschiedenis; ze schieten ook tekort in pure logica, die ze verdrinken in een omslachtig, semiabstract betoog vol modewoorden.

Hun drie fouten: 1. ze denken niet dynamisch maar statisch, 2. ze denken niet in hoge maar in lage dimensies, en 3. ze denken in termen van acties, nooit van interacties. In het hele boek zullen we dit gebrek aan redeneervermogen bij hoogopgeleide (of eerder: halfopgeleide) dwazen keer op keer tegenkomen. Ik zal hieronder nader ingaan op deze drie tekortkomingen.

De eerste fout is dat ze niet in staat zijn te denken in vervolgstappen en zich de noodzaak daarvan niet bewust zijn – terwijl zowat elke boer in Mongolië, elke kelner in Madrid en elke automonteur in San Francisco weet dat het echte leven nu eenmaal tweede, derde, vierde, *n*-de stappen kent. De tweede fout is dat ze ook geen onderscheid maken tussen multidimensionale problemen en een eendimensionale weergave ervan – zoals multidimensionale gezondheid en de uitgekledde, in cholesterolwaarden uitgedrukte reductie ervan. Ze snappen niet dat complexe systemen in de praktijk geen eendimensionale oorzaak-gevolgmechanismen kennen en dat je niet met zo'n systeem moet gaan knoeien als het niet transparant is. En in het verlengde van deze fout: ze vergelijken de daden van de 'dictator' met die van de premier van Noorwegen of Zweden, niet met die van het plaatselijke alternatief. De derde fout is dat ze niet de ontwikkeling kunnen voorspellen van degenen die ze met een aanval helpen, noch het versterkende effect van feedback.

LUDIS DE ALIENO CORIO*

En als het dan misgaat, beroepen ze zich op onvoorspelbaarheid, op iets wat ze een Zwarte Zwaan noemen (een onverwachte gebeurtenis met grote impact), naar een boek van een (zeer) koppige vent. Ze beseffen niet dat je niet met een systeem moet knoeien als het resultaat erg onvoorspelbaar is of, meer in het algemeen, dat je acties met een grote keerzijde niet moet uitvoe-

* Spelen met de levens van anderen.

ren als je geen idee hebt van de uitkomst. Cruciaal is hier dat de keerzijde de interventionist niet raakt. Hij kan op zijn gemak doorgaan met wat hij altijd al deed, vanuit zijn comfortabel verwarmde voorstadswoning met dubbele garage, een hond en een klein speelterrein met pesticidevrij gras voor zijn overbeschermd 2,2 kinderen.

Stel je voor dat iemand met dezelfde mentale handicaps, iemand die geen benul heeft van asymmetrie, een vliegtuig bestuurt. Incompetente piloten die niet van ervaring leren of rustig risico's nemen waarvan ze de gevolgen niet begrijpen, kunnen velen de dood injagen. Maar die belanden zelf op de bodem van bijvoorbeeld de Bermudadriehoek en vormen dan niet langer een bedreiging voor anderen en de mensheid. Hier ligt dat anders.

Dus uiteindelijk wordt de zogeheten intelligentsia gevormd door mensen die in een waan leven, letterlijk geestelijk gestoord zijn, simpelweg omdat ze nooit hoeven op te draaien voor de gevolgen van hun daden en modernistische slogans blijven herhalen die alle inhoud hebben verloren (zo blijven ze de term 'democratie' gebruiken terwijl ze onthoofdingen bevorderen; democratie is iets waarover ze in afstudeerscripties hebben gelezen). In het algemeen kun je, wanneer je iemand abstracte modernistische begrippen hoort aanhalen, ervan uitgaan dat die enig onderwijs heeft genoten (maar niet genoeg, of in de verkeerde discipline) en te weinig rekenschap hoeft af te leggen.

Nu moesten onschuldige mensen – jezidi's, christelijke minderheden in het Nabije (en Midden-)Oosten, mandaeërs, Syriërs, Irakezen en Libiërs – boeten voor de fouten van de interventionistas, die momenteel in hun comfortabele kantoor met airconditioning zitten. We zullen zien dat dit een verkrachting is van het begrip rechtvaardigheid zoals dat vanaf zijn voor-Bijbelse, Babylonische oorsprong bestaat – en van de ethische structuur, die onderliggende matrix waaraan de mensheid haar voortbestaan dankt.

Het principe van interventies, net als dat van genezers, is *allereerst, geen kwaad doen* (*primum non nocere*); ik zou het nog sterker willen stellen: wie geen risico's neemt, mag nooit betrokken zijn bij besluitvorming.

Verder:

We zijn altijd gek geweest, maar we waren niet bekwaam genoeg om de wereld te vernietigen. Nu zijn we dat wel.

We zullen terugkeren naar de 'vredesachtende' interventionistas en bekijken hoe ze met hun vredesprocessen impasses creëren, zoals bij de Israëliësch-Palestijnse kwestie.

ER ZIJN NOG STEEDS KRIJGSHEREN

Dit idee van *skin in the game* zit in de geschiedenis verweven: krijgsheren en oorlogsstokers waren altijd zelf ook krijgers, en samenlevingen – enkele merkwaardige uitzonderingen daargelaten – werden geleid door mensen die zelf risico's namen en ze niet op anderen afschoven.

Vooraanstaande mensen namen risico's – aanzienlijk meer risico's dan gewone burgers. De Romeinse keizer Julianus de Afvallige, over wie later veel meer, stierf op het slagveld in de eindeloze oorlog aan de Perzische grens – *terwijl hij keizer was*. Over Julius Caesar, Alexander en Napoleon kun je vanwege de gebruikelijke legendevorming door historici slechts speculeren, maar hier spreekt het bewijsmateriaal duidelijke taal. Er is geen beter historisch bewijs voor een in de frontlinie strijdende keizer dan een in diens borst geplante Perzische speer (Julianus zag af van het dragen van een borstpantser). Een van zijn voorgangers, Valerianus, werd aan dezelfde grens gevangengenomen en schijnt door de Perzische koning Sjapoer te zijn gebruikt als menselijk opstapje als deze zijn paard besteeg. En de laatste Byzantijnse keizer, Constantijn XI Palaeologus, werd het laatst gezien toen hij zijn purperen toga uittrok, om vervolgens samen met Ioannis Dalmatus en zijn neef Theophilus Palaeologus met geheven zwaard op de Turkse troepen af te stormen, fier een zekere dood tegemoet. Volgens de legende was Constantijn een deal aangeboden als hij zich zou overgeven, maar een zichzelf respecterende koning liet zich niet in met zulke deals.

Dit zijn geen opzichzelfstaande anekdotes. De statisticus in mij is helemaal overtuigd: minder dan een derde van de Romeinse keizers is in bed gestorven – en aangezien slechts enkelen van hen op echt hoge leeftijd sterven, zou je kunnen stellen dat ze als slachtoffer van een staatsgreep of op het slagveld waren gesneuveld als ze langer hadden geleefd.

Zelfs in deze tijd ontlenen vorsten hun legitimiteit nog aan een sociaal contract dat het nemen van fysieke risico's vereist. De Britse koninklijke familie zorgde ervoor dat een van haar telgen, prins Andrew, tijdens de Falklandoorlog van 1982 meer risico's nam dan de gewone soldaten: hij vloog met zijn helikopter boven het front. Waarom? Omdat noblesse oblige; de status van een adellijk persoon berust van oudsher op het beschermen van anderen, een uitruil tussen persoonlijk risico en een vooraanstaande positie – en ze waren dat sociaal contract nog niet vergeten. Je kunt geen lord zijn als je geen lord bent.

DE BOB RUBIN-HANDEL

Sommige mensen denken dat het een blijk is van beschaving en vooruitgang dat we geen krijgers meer aan de top hebben. Dat is niet zo. Inmiddels

is bureaucratie een constructie die heel handig een scheiding aanbrengt tussen een persoon en zijn of haar daden.

En, zou je kunnen vragen, wat kunnen we daaraan doen, aangezien een gecentraliseerd systeem nu eenmaal om mensen vraagt die niet direct voor de kosten van hun fouten hoeven op te draaien?

Nou, dan hebben we geen andere keus dan te decentraliseren of, netter gesteld, te lokaliseren; ervoor te zorgen dat we minder van die onaantastbare beslissers hebben.

Decentralisatie is gebaseerd op de simpele gedachte dat macrobullshitten gemakkelijker is dan microbullshitten.

Decentralisatie vermindert grote structurele asymmetriën.

Maar geen nood: als we niet decentraliseren en de verantwoordelijkheid spreiden, gebeurt het vanzelf wel, maar dan kwaadschiks: een systeem dat geen mechanisme van *skin in the game* heeft, en waarin onbalans zich opbouwt, zal zichzelf uiteindelijk opblazen en op die manier herstellen – mits het overleeft.

Zo ontstond de bankencrisis in 2008 door de opeenstapeling van verborgen en asymmetrische risico's in het systeem: bankiers, meesters in het afschuiven van risico's, konden gestaag geld verdienen aan een bepaald soort verborgen explosieve risico's, gebruikmaken van academische risicomodellen die uitsluitend op papier werken (want academici weten praktisch niets van risico's), zich beroepen op onvoorspelbaarheid als er vervolgens een crisis optrad (diezelfde ongeziene en onvoorspelbare Zwarte Zwaan en diezelfde zeer, zeer koppige auteur), en hetzelfde inkomen behouden – iets wat ik de *Bob Rubin-handel* heb genoemd.

De Bob Rubin-handel? Robert Rubin, voormalig minister van Financiën van de Verenigde Staten, een van die mensen wiens handtekening op het bankbiljet staat waarmee je zojuist je koffie hebt betaald, streek in de tien jaar voorafgaand aan de bankencrisis van 2008 meer dan 120 miljoen dollar aan vergoedingen op van Citibank. Toen de bank, die feitelijk failliet was, door de belastingbetaler was gered, schreef hij geen enkele cheque uit – hij beriep zich op onvoorspelbaarheid als excuus. Bij kop wint hij, bij munt schreeuwt hij 'Zwarte Zwaan'. Rubin gaf evenmin toe dat hij het risico op de belastingbetaler had afgeschoven: specialisten in Spaanse grammatica, onderwijsassistenten, opzichters in blikjesfabrieken, adviseurs in vegetarische voeding en secretarissen van assistent-officieren van justitie behoedden hem voor verder verlies, door zijn risico's over te nemen en voor zijn verliezen te betalen. Maar het zwaarst getroffen werden de vrije markten, want het